

مجموعه متون فارسی
شماره ۸
زیر نظر احسان یار شاطر

Nizām al-Mulk

سیر الملوك

(سیاست نامه)

تألیف

خواجه نظام الملک

(ابو علی حسن طوسی)

باهتمام

هیوبرت دارک

نگاره ۸۳۳ و ۸۳۴ کتاب

تهران، ۱۳۴۰

ازین کتاب دو هزار نسخه روی کاغذ ۸۰ گرمی
در چاپخانه بانک ملی ایران بطبع رسید.
حق طبع مخصوص بنگاه ترجمه و نشر کتاب است.

Copyright, 1962

که « این همه مال که بناحق سنده‌اید باز دهید » شما گویند « هر چه از شما بستدیم با اسمعیل سپردیم. از او طلب کنید. » شما همه حوالت بمن کنید و من طاقت جواب خصمان و خشم و سؤال خدای عزوجل ندارم. « از خدا ترسی و دیانت که در او بود آن گنج نامه نپذیرفت و بدو باز فرستاد و بدینا غره نشد.

***

۲۲ - راست^۱ با میران این زمانه مانند که از بهر دیناری حرام باک ندارند که ده حرام را حلال گردانند و ده حق را باطل کنند و عاقبت را ننگرند؟

۲۳ - وهم این اسمعیل بن احمد را عادت چنان بودی که آن روز که سرما سخت تر بودی و برف بیشتر آمدی تنها برنشستی و بمیدان آمدی و تانماز پیشین بر پشت آسپ بودی. گفتمی « باشد که متظلمی بدرگاه آید و حاجتی دارد و او را نفقاتی و مسکنی نبود و چون بعذر برف و سرما ما را نبیند مقام کردن و بمار رسیدن بروی دشوار گردد. چون بدانند که ما اینجا ایستاده ایم بیاید و کار خویشتن بگذارد و سلامت برود. »

۲۴ - و مانند این حکایتها بسیار است، اندکی گفته آمد. و این همه احتیاط از بهر جواب آن جهانی را کرده‌اند.

فصل چهارم

اندر عمال و پرسیدن پیوسته از احوال وزیران و غلامان

۱ - عمال را که عملی دهند ایشان را وصیت باید کرد تا با خلق خدای عزوجل نیکو روند و از ایشان جز مال حق نستانند و آن نیز بمدارا و مجاملت طلب کنند و تا ایشان را دست بارتفاعی نرسد آن مال نخواهند که چون پیش از وقت خواهند رعایا را رنج رسد و درمگانه آن^۱ ارتفاع که خواهد رسیدن از ضرورت بنیم درم بفروشدند و اندر آن مستأصل و آواره شوند و اگر کسی از رعیت درماند و بگاو و تخم حاجت مند گردد او را وام دهند و سبکبارش دارند تا برجای بماند^۲ و از خانه خویش بفریت نیفتد.

۲ - چنین شنیدم که اندر روزگار قباد ملک هفت سال در جهان قحط بود و برکات از آسمان بریده شده بود. فرمود عمال را تا غله‌ها که داشتندی می‌فروختند و بعضی دروجه صدقه می‌دادند^۳ و از بیت‌المال و خزاین درویشان را یاری همی کردند چنانکه در همه مملکت او اندر آن هفت سال یک کس از گرسنگی نمرده بود بدان سبب که با گماشتگان عتاب کرد^۴.

۳ - و از احوال عامل پیوسته می‌باید پرسید. اگر چنین می‌رود که

۱ - درمگانه آن P: ان درم گانه C: دوم آنکه K: درهنگام R || ۲ - بمانه (بضم اول) P ||
 ۳ - می‌دادند CKB: می‌نهادند P || ۴ - نمرده بود بدان سبب که با گماشتگان عتاب کرد PKB:
 نمرده و نرنجی بدیشان رسید از سبب قحط C ||